

Vakuutusosasto
Vakuutusmarkkinayksikkö

21.11.2006

Vakuutusvalvontavirasto

Mikonkatu 8, PL 449
00101 HELSINKI

Lausuntopyyntönne 31.10.2006 Dnro 12-13/002/2006

LAUSUNTO VAKUUTUSVALVONTAVIRASTON MÄÄRÄYKSISTÄ/OHJEISTA ELÄKESÄÄTIÖILLE JA ELÄKEKASSOILLE

Pyydettyinä lausuntonaan Vakuutusvalvontaviraston määräyksistä/ohjeista eläkesäätiöille ja eläkekassoille sosiaali- ja terveysministeriö esittää seuraavan.

Eläkesäätiöiden määräykset/ohjeet

Viittaukset TEL:iin tulisi muuttaa viittauksiksi TYEL:iin (esim. 2.2.1.1).

Kohta 2A.1.1: Yleiskommenttina voi todeta, että lakitekstin toistaminen määräyksissä ei liene tarkoituksenmukaista.

Kohdassa 2A.1.1 tulisi tarkentaa pykäläviittauksia (44 § ja 46 a § eivät koske lakisääteistä toimintaa, 46 §:stä sovelletaan vain 1 ja 3 momentteja lakisääteiseen toimintaan).

Kohta 2A.1.2: Toinen kappale: Uudistuksen pääperiaate oli velvoittaa eläkelaitokset läpikäymään sijoitustensa todelliset riskit ja pakottaa luokittelu ilmaisemaan sijoitusten todellista riskiä.

Määräysluonnos ohjaa arvioimaan sijoituksia yksittäin. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut se, että eläkelaitokset lähettäisivät VVV:lle jokaisesta yksittäisestä sijoituksesta luokitteluperustelut. Esimerkiksi portfolio tehdään riskin hajauttamistarkoituksessa. Portfolion riski on hajautunut ja alempi kuin yksittäisten sijoitusten yksittäinen riski. Portfolion ”purkaminen” ei siten aina johtane todelliseen riskiin, vaan todellista riskiä turvaavampaan luokitteluun.

Luokittelun perustelemista on käsitelty HE:ssä 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Keskeinen sisältö liittyy perusteluiden kappaleisiin 3-5. Ensin todetaan, että perustelut voivat koskea yksittäistä sijoitusta mutta samalla on oletettu tämän olevan harvinaisempaa. ”Perusteet koskisivat yleensä useiden sijoitusten luokittelua”. Toisin sanoen riskin kannalta merkitykselliset sijoitusryhmät perusteltaisiin. Perusteluiden kappaleen 5 mukaan kuitenkin liian heterogeenisiä sijoitusryhmiä tulisi välttää.

Viittaus sijoituskohteen esitteeseen on harhaanjohtava. Luokittelun täytyy perustua laitoksen käyttämän riskienhallinnan analysointiin, ei esimerkiksi sijoituspalveluyrityksen myyntiesitteeseen.

Määräyksissä on viittauksia STM:n määräyskokoelmaan (Dnro 10/02/2000), joka tullaan kumoamaan (esim. kohta 2A.1.4.2 ja 3). Lisäksi kohdan 2A.1.4.2 toisessa kappaleessa viitataan STM:n määräykseen joukkovelkakirjojen arvostamisesta (STM:n asetus 417/2006), joka tullaan myös kumoamaan. Poikkeuksellisesta arvostamisesta säännellään jatkossa valtioneuvoston asetuksella, joka annetaan tarvittaessa eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain nojalla.

Kohta 2A.1.5: Määräys vaikuttaa epäselvältä. Suojaavia johdannaisia koskeva monimutkainen menettelymalli ei saisi johtaa siihen, että suojaavia johdannaisia ei tulla käyttämään.

Mitä tarkoitetaan viidennen kappaleen ”työyhdistelmillä”? Yhdeksän kappaleen enimmäistappiolla tarkoitettaneen mahdollista enimmäistappiota?

Kohdan 2A.2.4 riskienhallintasuunnitelman laatimista koskevat ohjeet eivät täytä laissa tarkoitettuja vaatimuksia. Stressitestissä alhaisten sijoitustuottojen tulisi ulottua pidemmälle ajalle kuin yhdelle vuodelle. Suunnitelman avulla on tarkoitus varautua juuri siihen tilanteeseen, että sijoitustuotot ovat alhaisia useana peräkkäisenä vuotena.

Liitteen 2 osan 1 katettavan eläkevastuun määrittämisessä tulisi ottaa huomioon 46.3 §:n mukaiset eläkevastuusta vähennettävät erät. Lisäksi virasto voisi harkita, olisiko selkeämpää, jos eläkevastuuseen rinnastettavat erät lueteltaisiin kuten 46.1 §:ssä.

Eläkekassojen määräykset/ohjeet:

Kohdassa 1.9.2.1.4 lakisääteisten eläkkeiden vastuovelka tulisi eritellä toisin, koska lisävakuutusvastuu ja osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu sisältyvät vakuutusmaksuvastuuseen.

Viittaukset TEL:iin tulisi muuttaa viittauksiksi TYEL:iin (esim. 1.9.3, 1.9.6). Tulisi myös varmistaa, että AB-eläkekassa on määritelty määräyskokoelmassa, koska sitä ei ole määritelty laissa.

Kohdassa 2.1 tulisi poistaa:” (ml. vastuunjakokorvaukset)”. Kohdan 2A.1.1 pykäläviittauksia tulisi tarkentaa 83 §:n osalta. Onko mitään syytä sille, että pykäläviittaukset eivät vastaa eläkesäätiöiden määräyksissä lueteltuja pykäläiä?

Määräyksissä on viittauksia STM:n määräyskokoelmaan (Dnro 11/02/2000), joka tullaan kumoamaan (esim. kohta 2A.1.4.2 ja 3). Lisäksi kohdan 2A.1.4.2 toisessa kappaleessa viitataan STM:n määräykseen joukkovelkakirjojen arvostamisesta (STM:n asetus 417/2006), joka tullaan myös kumoamaan. Poikkeuksellisesta arvostamisesta säännelään jatkossa valtioneuvoston asetuksella, joka annetaan tarvittaessa eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain nojalla.

Kohdan 2A.2.4 riskienhallintasuunnitelman laatimista koskevat ohjeet eivät täytä laissa tarkoitettuja vaatimuksia. Stressitestissä alhaisten sijoitustuottojen tulisi ulottua pidemmälle ajalle kuin yhdelle vuodelle. Suunnitelman avulla on tarkoitus varautua juuri siihen tilanteeseen, että sijoitustuotot ovat alhaisia useana peräkkäisenä vuotena.

Kohdasta 3.1.1 tulisi poistaa viittaus toimintapääoman vähimmäismäärän muodostavista eristä. Kohdan 5.1 alakohdat 7-9 ovat eri järjestyksessä kuin säätiöiden määräyksissä. Yhdenmukaisuuden vuoksi järjestykset voisivat olla samat.

Litteen 2 osan 1 katettavan vastuuvelan määrittämisessä tulisi ottaa huomioon 83.3 §:n mukaiset vastuuvelasta vähennettävät erät. Lisäksi virasto voisi harkita, olisiko selkeämpää, jos vastuuvelkaan rinnastettavat erät lueteltaisiin kuten 83.8 §:ssä.

Apulaisosastopäällikkö,
hallitusneuvos

Katriina Lehtipuro

Matemaatikko

Pirjo Moilanen

Vakuutusvalvontavirastolle

Vakuutusvalvontaviraston pyydettä yhdistyksemme lausuntoa määräys- ja ohjekokoelmien muutoksista eläkesäätiöille ja eläkekassoille vireillä olevien työeläkelaitosten vakavaraisuutta, vastuuvelan laskentaa ja katetta koskevien hallitusten esitysten johdosta (76-79/2006), esitämme kunnioittavasti seuraavaa:

YLEISTÄ

Lausunrossamme otamme kantaa määräys- ja ohjekokoelmiin sekä eläkesäätiöiden että eläkekassojen näkökulmasta ellei otsikossa erikseen toisin mainita.

Yleisellä tasolla on todettava, että Vakuutusvalvontaviraston määräysten ja ohjeiden tulisi tukea eläkelaitosten tarkoituksenmukaista ja tehokasta toimintaa. Määräysten ei tule johtaa tarpeettomiin hallinnollisiin menettelytapoihin, jotka lisäävät eläkelaitosten kustannuksia ja vähentävät niiden toiminnan tehokkuutta.

Eläkekassojen määräys- ja ohjekokoelmassa olevat virheelliset TEL-viittaukset pitäisi korjata. Virheellinen eläkesäätiö-nimitys tulisi muuttaa eläkekassoja koskevaksi kohdassa 2.2 ja eläkevastuu-termit olisi korvattava vastuuvelka-termillä. Kaikki lakiviittaukset tulisi tarkistaa.

Määräys- ja ohjekokoelmassa tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, milloin kysymys on määräyksestä milloin ohjeesta.

YKSITYISKOHTAISET KOMMENTIT MÄÄRÄYS- JA OHJEKOKOELMIIN

Kirjanpito-ohjeet

ETK:n rekisteripalvelujen maksut tulevat voimaan vuonna 2007. Maksuille tulisi olla kirjanpidossa oma kohta.

Lakisääteiset maksut olisi tarkoituksenmukaista yhdistää hoitokuluihin, joissa erä voisi olla omana ryhmänään.

1.9.2.1.5 (eläkesäätiöt) 1.9.2.1.4 (eläkekassat). Eläkevastuu, vakuutustekninen vastuuvelka

Onko välttämätöntä, että osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuun osa ilmoitetaan liitetiedoissa? Olisiko mahdollista, että eläkesäätiöt ja eläkekassat voisivat halutessaan esittää osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun osan vaihtoehtoisesti joko yksityiskohtaisempana eränä taseessa tai vaihtoehtoisesti taseen liitetiedoissa.

1.9.3 Vakuutuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot (vain eläkekassat)

Kohdasta B. Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely pitäisi poistaa ”+ Muut korkoerät”, joka on poistettu myös tilinpäätöksen liitteestä nro 10.

2A.1.2 Sijoitusten luokittelu

Sijoitusten luokittelusta kirjoitetut ohjeet tulisi kirjoittaa ymmärrettävämällä ja johdonmukaisemmalla tavalla.

Toisen kappaleen toisessa lauseessa todetaan seuraavaa: *”Kukin yksittäinen sijoitus, jonka eläkesäätiö/eläkekassa luokittelee sen oikeudellisesta muodostaan poikkeavasti, on perusteltava kirjallisesti. Yksittäinen perustelu on valmisteltava käyttäen hyväksi eläkesäätiön/eläkekassan sijoitustoiminnan riskienhallinnan asiantuntemusta, sijoituskohteen esittelyä ja mahdollista esitettä ja/tai sijoituskohteen sääntöjä sekä käytettävissä olevaa historiatietoa erityyppisiin sijoituksiin liittyvistä riskitekijöistä”*

Edellä sanottu tuntuu olevan ristiriidassa hallituksen esityksen perustelujen kanssa. Lain 5 § edellyttää sijoitusten oikeudellisesta riskiluokasta poikkeavan sijoituksen luokittelua hallituksen aikaisemmin hyväksymien yleisten luokittelun perusteiden mukaisesti. Kappaletta olisi täsmennettävä.

Pitäisi olla riittävää, että vakavaraisuusraja lasketaan vain sijoitusten todellisen riskin mukaan. Vakavaraisuusrajan laskeminen erikseen oikeudellisen muodon perusteella on tarpeeton ja ylimääräisiä kustannuksia

aiheuttava. Perusteltua on ilmoittaa ne sijoitukset, jotka on siirretty oikeudellista muotoaan riskillisempään tai vähemmän riskillisempään luokkaan.

2A.1.3 Johdannaissopimusten lukeminen katteeseen

Kappaleessa todetaan, että ”*johdannaisten positiivinen arvo voitaisiin lukea katteeseen*”.

Jos vain johdannaisten positiiviset arvot luettaisiin katteeseen, mutta katteesta ei vähennettäisi johdannaisten negatiivisia arvoja, eläkevastuun kattamista koskevien sääntöjen perusteella varallisuus näkyisi suurempana kuin vakavaraisuusraja laskettaessa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista. Johdonmukaisinta olisi, että eläkelaitos ei laskisi johdannaisten positiivisia arvoja katteeseen eikä negatiivisia arvoja vähennettäisi katteesta. Tällöin varojen määrä katetta ja vakavaraisuutta laskettaessa olisivat samat, joka on ollut lainsäätäjän tarkoitus kate- ja vakavaraisuussäännöstöä yhdistettäessä.

2A.1.3.4.3 Kateasiakirjojen säilyttäminen

Jos arvopaperi on rekisteröity OECD-alueen ulkopuoliseen valtioon, rekisteri ei voi olla ETA- tai OECD:n alueella olevan julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen tai julkisen valvonnan alaisen arvopaperivälitysliikkeen hallussa. VVV:n määräys- ja ohjekokoelmaa ei käytännössä olisi mahdollista noudattaa.

2A.1.4.2 Toimintapääomaan luettavat erät

Toisen kappaleen viimeistä lausetta on tarkennettava muotoon:

”joukkovelkakirjalainat voidaan kuitenkin arvostaa käyvästä arvosta poiketen siten kuin STM:*n asetuksessa (417/2006) säädetään.*”

2A.1.4.4 Sijoitukset vakavaraisuuslaskennassa

Määräys- ja ohjekokoelmassa todetaan, että sijoitukset jaetaan viiteen ryhmään vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annettujen lakien mukaisesti.

Lakiin kirjattu vakavaraisuusryhmittely ja annetut parametriarvot perustuvat portfolioteoriaan, jossa pyritään ottamaan huomioon sijoitusten keskimääräiset korrelaatiot. Luokat ja parametriarvot kuvaavat tiettyjen sijoitusomaisuusryhmien keskinäisiä riskejä ja niiden suhteita.

Määräys- ja ohjekokoelmaa tulisi täydentää erityisesti siltä osin niin, että välillisten sijoitusten ryhmittelyssä voitaisiin ottaa huomioon hajautus- ja

portfolionäkökohdat. Tietyissä tapauksissa on perustellumpaa tarkastella välillisten sijoitusten riskiasemaa portfoliotasolla purkamatta sijoitusta pienempiin, sijoituksen todellista markkinariskiä vastaamattomaan osaseen, joka muodostua tietyissä tapauksissa vaikeaksi tai jopa kohtuuttomaksikin.

2A.1.5 Johdannaissopimukset

Johdannaissopimusten luokittelusta ja käyttämisestä kirjoitetut osiot ovat vaikeasti ymmärrettäviä ja tulkinnanvaraisia sekä vaativat selvennystä kauttaaltaan, mutta ainakin seuraavilta osin:

- suojaavuudella ei tarkoiteta kirjanpidollista suojaavuutta
- johdannaissopimuksen enimmäistappion laskeminen luokittelussa
- johdannaissopimuksen käytön perusteiden kokonaisvaikutukset eläkelaitoksen vakavaraisuusrajaan mm.
 - o tarkoitetaanko vastaanotetun riskin enimmäisnettomäärällä yksittäisiä johdannaisia vai johdannaisia yhdessä?
 - o tarkoitetaanko yhdistelmäinstrumenttien ja erilaisten sijoitusrakenteiden kautta otetulla riskillä vain sellaisia struktuureja, joihin ei liity pääomatakuuta?
 - o mitä tarkoitetaan johdannaissopimusten käyttämisen tehokkuudesta annettavalla selvityksellä?

Tulkinnanvaraisuutta olisi mahdollista vähentää mm. esimerkein.

Kuudetta kappaletta on korjattava ”eläkesäätiön hallituksen on annettava ... kirjallinen päätös” muotoon: eläkesäätiön hallituksen on tehtävä kirjallinen päätös.

Kuudetta kappaletta on korjattava ”Tästä hallituksen hyväksymästä sopimuksesta on käytävä...” muotoon: Hallituksen vahvistamasta päätöksestä on käytävä...

2A.2.2 Johdannaissopimusten suojaussuhde

Johdannaissopimusten suojaussuhdetta koskevat ohjeet ovat hankalia ja työläitä noudatettaviksi. Tulisi uudelleen harkita, pitääkö edellytysten liikkua näin yksityiskohtaisella tasolla.

Ohjeistus tulisi joka tapauksessa siirtää kirjanpito-ohjeiden puolelle.

2A.2.3 Vakuutuksien arvostamien ja niiden merkitys eläkevastuuta katettaessa

Viimeisessä kappaleessa viitataan virheellisesti nyt jo kumottuun osakeyhtiölakiin ja sen pykälisiin. Viittaukset on tehtävä voimassaolevaan lakiin.

2A.2.3.1 Vakuusarvojen määrittelemisen lainaa myönnettäessä (vain eläkekassat)

Kohdassa 8 eläkekassojen määräys- ja ohjekokoelmasta otsikkoon Kiinnitys ETA-valtiossa pidettävään alusrekisteriin merkittyyn alukseen on lisättävä määritelmään myös OECD-valtiot, samalla tavalla kuin ne ovat eläkesäätiöiden ja yhtiöidenkin määräys- ja ohjekokoelmassa.

5.3 Puolivuositain toimitettavat asiakirjat

Määräys- ja ohjekokoelmassa edellytetään, että eläkelaitos lähettäisi arvostuserolaskelman ja toimintapäätömlaskelman sekä kirjallisesti että sähköpostin liitetietona. Vakuutusvalvontavirastosta on aikaisemmin annettu ymmärtää, että jatkossa riittäisi tietojen toimittaminen sähköpostin liitetietona. Työeläkevakuutusyhtiöidenkään ei tarvitse toimittaa samoja asiakirjoja sekä sähköisesti että kirjallisena. Esitämme, että määräys- ja ohjekokoelmaa muutettaisiin niin, että laskelmia ei enää tarvitsisi toimittaa erikseen kirjallisena.

Puolivuositain toimitettavien asiakirjojen palautuspäivät tuottavat pienemmille eläkelaitoksille tarpeettomia hankaluuksia. Olisi toivottavaa, että viranomaistoiminnassa voitaisiin paremmin ottaa huomioon erilaisten eläkelaitosten mahdollisuudet toimintansa järjestämiseen ja toiminnan volyymit. Toivottavaa olisi, että puolivuositain toimitettavien asiakirjojen määräajat siirrettäisiin eläkesäätiöiden ja eläkekassojen osalta helmi- ja elokuun loppuun. Tämä vastaisi monien eläkesäätiöiden ja eläkekassojen toiveita.

5.4 Neljännesvuositain toimitettavat asiakirjat

Työeläkevakuutusyhtiöiden ei tarvitse toimittaa samoja asiakirjoja sekä sähköisessä muodossa että kirjallisena. Tämä onkin tarpeetonta. Esitämme vastaavia muutoksia myös eläkesäätiöiden ja eläkekassojen määräys- ja ohjekokoelmiin.

Toivomme, että lausunnossamme esitetyt muutos- ja korjausehdotukset otetaan huomioon.

Helsingissä marraskuun 22. päivänä 2006

Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry

Jouko Bergius
toimitusjohtaja